

SN
June 27
XIV-830-a

HUNGARY

YOUTH /3500/
Labor /3504

THE "405 TRADE SCHOOL INSTITUTE" IN SZOMBATHELY

SOURCE GRAZ: Two interior decorator's apprentices, aged seventeen and sixteen respectively, who escaped in early April 1956. They report their own experiences and observations.

DATE OF OBSERVATION: Until April 4 1956.

ENGLISH SUMMARY: The "405 Trade School Institute" in SZOMBATHELY is run by the "Labor Reserves Office" and has about 300 male and 30 female pupils. These receive training in trades and professions ranging from carpentry to photography.

The sources, both prospective interior decorators, attended class on Wednesdays and Fridays in order to receive theoretical instruction and to study normal school subjects such as mathematics and history. As their teachers had only a superficial knowledge of the subjects they taught, they were able to exercise little or no authority. In January 1956, the apprentices were lectured on the dangers of escaping West after one of them had been caught attempting to cross the border. All teachers feared one GERGYE, a young Communist official who kept a close check on the standard of instruction.

On Mondays, Tuesdays, Thursdays and Saturdays, the sources worked from 0700 to 1600 hours as employees of the local "Artisans' Cooperative." Here, they were paid a monthly wage of 110 forint, given free lunches and supplied with the stationary they needed in the "Trade School."

They helped redecorate the SZOMBATHELY hospital and various enterprises' offices, painted combine harvesters built for export to China by the local Agricultural Machinery Factory. Taught to mix paints, they learned from older workers that the materials now used were of the lowest quality. All the work done was carried out as quickly as possible, no attention being paid to craftsmanship so long as the bill was presented and promptly paid.

/more/

EVALUATION COMMENT: The described conditions prevailing at the industrial apprentices school No. 405 of SZOMBATHELY are in general accordance with information available here on other institutions of the same type.

For more material on apprentices schools please see SALZBURG Item Nos. 6037, 288 and 11493/55.

x x x

A Munkaerő-tartalékok Hivatala 405. számú Ipari Tanuló Intézet SZOMBATHELY, Lenin ut./volt Selestyey László ut/ 15 szám alatti egy emeletes épületében van elhelyezve. Az épületben hét tanterem, egy szertár, egy igazgatói, egy tanári szoba van, az iskolaszolgának az udvarban lévő épületben van lakása. Az udvarban két röplabda és egy kosárlabda pálya van, hátsó része mellett a Gy. Öngyös patak folyik.

Tanuló Otthon van a Vesselényi és a Zrínyi Ilona utcában, ahol összesen 60-70 tanuló lehet elhelyezve.

Az iskola igazgatója MÉSZÁROS István volt, majd SZABÓ /fnu/ következett, ezt is leváltották 1956 áprilisában. Helyettese ideiglenesen HORVÁTH Géza asztalos, szakmai tanár.

Az intézetnek 250-300 fiú és 25-30 leány tanulója lehet, ezek különböző ipari szakmákat tanulnak. Van közöttük ács, asztalos, kovács, lakatos, esztergályos, maró, kőműves, tetőfedő, villanyszerelő, szabó, könyvkötő, festő, kályhás, fazekas, fodrász és fényképész. Az iskola tanideje két év, első és másodéves osztályai "a-tól g-ig" vannak betűkkel jelölve. Különböző iparágú tanulók vannak az osztályokban összevonva.

Az első évfolyam "I/F" osztálya

Trade School Training

Szerdán és pénteken az iskolában van előadás reggel fél nyolctól délután kettőig, a 4-es számú tanteremben, ahol kettesével ülnek a tanulók a padokban.

Az "I/f" osztály részére szerdán fél nyolctól fél tízig szakmai ismeret volt. Ezen résztvevő összesen husz tanuló, köztük tíz festő fiú, három fodrász leány, három fodrász fiú, egy könyvkötő, egy fazekas, egy fényképész leány és egy fazekas szakmát tanuló fiú. Két fodrász fiú és egy fodrász leány másodévesek./

/more/

Előadó HORVÁTH Géza tanár, aki a festő tanulókat BOMBAY István "Szakmai ismeretek szobafestők, mázolóknak és cimfestők részére" című könyv alapján oktatta. A több szakmájú tanulónak is külön tankönyve volt, ami alapján azokat felváltva tanította a tanár, addig a többiek tanultak, vagy dolgozatot irtak.

A festők megtanulták a három alapszín, piros, sárga és kék keverési módját. Olaj és porfesték felhasználását épület felfestéseknél, gummihegy és fecskendő használatát. Fára mázolás munkamenetének sorrendjét, különféle faanyag beeresztésének módjait, az erezés kifestését, a plasztikai munkát. Irtak több dolgozatot, egy címe volt: "Színek és színhatások."

Az első óra után öt perc a többi óra után tíz perc szünet van.

Fé tiztől KOVÁCS Lajos osztályfőnök egy órás előadása következett. "Építőipari anyagtan" a tantárgy melyet a miniszterium által kiadott segédlet alapján oktatnak. A testek halmozott állapota, nem fémes elemek, különféle anyag, úgy mint állati és növényi zsírok, enyvek, festék, lakk, gyanta, olaj gyártása és tárolása az előadás tárgya.

Fél tizenegy órától délután fél kettőig három óra hosszat szakmai rajzot tanultak. Oktató KOVÁCS osztályfőnök. A tárgy szabadkézi rajz ceruzával és ecsettel, minták után, a "Szakrajzi példatár" alapján.

Tanulták a görög gótikus és román stílus fogalmait is és minták után lerajzolták.

A pénteki előadásokon más volt a tanulók csoportjának összeállítása: tíz festő, két kőműves, egy kályhás, két fodrász lány és egy fodrász fiú tanonc vett részt, összesen 20 fő. Az első óra testnevelés volt, jó időben az udvaron, rossz időben a tanteremben. Oktató TOTH /fnu/ testnevelési tanár. Ha az udvaron tornásztak a jelentéstétel után bemelegítéssel néhányszor az udvaron körülményteltek, közben énekeltek a következő dalok egyikét:

I.

1.
Egy a jelszónk a béke, harcba boldog jövőért megyünk,
Egy nagy cél érdekében tör előre ifjú seregünk

Bámulva néz reára küzdő korunknak új nemzedéke,

/more/

Mind itt halad velünk, földön, égen zeng az új dal ifjúság,
ifjúság,

Milliónyi szív dobogja ritmusát, ritmusát,

Nincs oly erő, mely leküzdí ki a népért küzd és dalolja,

A jövőnek himnuszát, ifjúság, ifjúság

II.

2./

GÁBOR Áron rézágyuja fel van virágozva,

Indulnak már a tűzterek messze a határba.

Nehéz a rézágyu, felszántja a hegyet völgyet.../kerekre/

Édes rózsám a hazáért el kell válnom tőled

Refr: De nehéz a rézágyu...

3./

Völgyvidéken és hegygerincen át tör előre a hadsereg,

A fehérek partvidékét hogy egy csatába nyerje meg,

Vörös zászló leng-lengeti a szél a csaták bíbor hajnalán,

Mert a várost elfoglalta sok ezernyi partizán.

Refr: A fehérek partvidékén véget érnek a csaták,

Mert a hős brigádok élén sok az Amuri partizán.

- . -

A tanulók legszivesebben valamelyik rövid dalt énekeltek.

Majd a MHK /Munkára Harcra Kész/ szabályzat nyolc szabadgyakorlatát hajtották végre, ezek karlendítő és törzshajlító gyakorlatok, befejezésül három négy perces futottak. Utána röp és kosárlabda játékot játszottak.

Rossz időben a szobában elméleti oktatás volt, különféle sportszabályokról, az olympia játékokról, különböző sportágakban elért csúcseredményekről.

/more/

Utána egy óras "Honvédelmi ismeretek" előadását tartotta meg KOVÁCS osztályfőnök. Március végéig a "Légoltalmi ismereteket" tanulták, néhányszor keskeny filmeket is vetítettek. Tanulták a különféle repülőgép fajtákat, a repülő bombák hatását, különösen az atombombák hatását méltatták, mit az imperialisták fegyverét, amivel két japán várost elpusztítottak. Oktatták a különböző ovohelyek berendezését, első segélynyújtás és a mérges gázok elleni védekezés módját.

Majd egy óras számtan óra következett, amit a miniszterium által kiadott "Mennyiségtan ipariskolai tanulók részére" című könyv és a hozzácsatolt "Mennyiségtani példatár" alapján oktatott KOVÁCS osztályfőnök.

Tanulók a négy alapműveletet, törtek átalakítását, különböző mértani testek területének és köbtartalmának kiszámítását.

Eztután két óras történelmi előadást tartott SOMOGYI Kamilla tanárnő. Előadta az emberiség ősközösségének bomlását, a magyar honfoglalást, Árpád házi királyok korát, török és Habsburg befolyások időszakát, RAKOCZI felkelését, a 48-as forradalmat, az utána következő BACH korszak elnyomását. Részletesen ismertette a PÁRISI kommünt és MARX "Kommunista kiáltványát" egy "Történelem ipariskolák részére" című könyv alapján. Hetenként felváltva feleltetett vagy magyarázott, vagy dolgozatot íratott.

A történelem órák után egy óras "Osztályfőnöki óra" következett. KOVÁCS osztályfőnök a heti elért eredményeket %-ban/ kiértékelte, az előfordult szabálytalanságokat ki-pellengérezte, beírta a "Felajánlások füzetébe" a fali újságra kerülő felajánlott cikkek címét. A DISZ szervezet munkájáért sűrűgette. Havonként odaitélte valamelyik tanulónak a piros csillagot, ami a tanuló csoport, azon hónapban legjobb tanulójának kitüntetése volt.

DISZ. gyűlés havonként egyszer volt, utána filmet mutattak be. 1.70 forintos belépődíj mellett. Bemutatták a "Rokonok", "Állami áruház", "Mozdony javítás", "Utca forgalom" c. filmeket.

Minden tanuló tagja volt a DISZnek, havonta befizettek egy forint tagsági díjat.

A sportegyesületi díj szintén egy forint havonta, tovább a szülők fizettek havonta öt forint "kulturális segélyt", ebből a begyűlt összegből az intézet kulturcsoportjának színházi felszerelését szerezték be.

/more/

Havonta kötelező volt egy tízforintos takarékbélyeg megvásárlása.

Az ipari tanuló intézet tanári kara és a tanulók.

Teachers and Pupils

László becenevén "Boldi" és Jóska becenevén "Csucsá" mindkettő festő és mázolótanonc, tipikus népi demokratikus suhancok. Talán több jó mint rossz kavarog mindkettőben, nyitott szemmel nézik a világot, hajlamosak a feltűzésre, néha fölényesek, néha nagyizolók megtanulták, hogy otthon áll-nokoskodni kell, amit valóban gondolnak azt csak igazán jó havernak mondják meg, de ezt sem mindig. Jobb hallgatni, mert akkor erős valaki ha egyedül van. Valószínűleg a többi otthoni osztálytársaik is ilyenek lehettek, mert az I/f osztály nem vesz részt az iskolai kulturéletben. Köztük nincs szakkör tag, nincs köztük kulturcsoport tag. Tanulnak, mert ha valaki elbukik azt kidobják az iskolából és nem lesz belőle festő szakmunkás, ami még könnyebb mint a mázolás.

Ugy érzik nem az élet számára tanulnak, mert a tankönyvekben több helyen más van leírva, mint amit munkaközben az öreg mesterektől hallanak. Amit otthon maguk körül látnak, az a rendszer nagy hazugságaiból felépített álnok világ, ami ellen az okos nem szólhat, mert a börtönbe kerül. Nem lelkesítenek a kifüggesztett jelmondatok, "Jó tanulással a békét védjük" vagy "Mennyit adott a népi demokrácia az ipari tanulóknak!!"

A tanároknak nincsen tekintélye, mert látják a tanulókat, hogy azok is félnek és szolga lelkűek, féltik a kenyerüket.

Az osztályfőnök KOVÁCS Lajos valamilyen tanfolyamot végzett kommunista párttag. Jóformán még írni sem tud, nemhogy számolni és még kevésbé szakmai dolgokat megmagyarázni. Gyakran nem készül az előadásra és felír a könyvből egy számtanpéldát a táblára, azután megkérdi a tanulókat: "Na ki tudja megmondani az eredményt?" Néha azután felírja a hibás választ is. Ordítózással sem tud fegyelmet tartani, hiába szidja a tanulókat: "Van maguknak egy kis eszük, hülyék, barmok, - tisztelet a kivételnek a legtöbb tökkelütött!" "Csak meg kell néznem az osztályfőnök elvtárs írását amint a fiuk mondják - "tyukkaparását" máris tisztában van a tanár értékeivel az ipari tanuló. Pedig ezek a fiuk nem is írásszakértők."

Minden tanulónak van "Iparitanuló igazolványa" ebben a tanuló is kitöltött egyes rovatot, minden nap vagy a munkahelyen a mester, vagy az utolsó órán a tanár aláírja a könyvet.

/more/

Jóska értelmes barna szemeivel ártatlanul tud nézni, rakoncátlan alacsony kis zömök fickó, akit még a komoly régi ipariskolai tanár HORVÁTH Géza és TOTH /fnu/ tornatanár sem tud féken tartani.

Nem használ a tanári tekintélynek az a köztudomású dolog, hogy Mészáros István volt igazgató, egyik volt /NU/ tanítványa az utcán megverte.

Egy menekülési kísérlet

Trade School Pupil's Unsuccessful Escape Attempt

RECZETÁR /fnu/ második éves ipari tanuló 1956 januárjában menekülni akart, de a határ közelében elfogták és néhány pofon után az AVH. szabadlábra helyezte, a fiú most is az iskolába jár, osztályfőnök orán KOVÁCS tanár nagy hangon okulásul ismerteti az esetet. Elmondja, milyen rossz élet van nyugaton, a szökevényeket börtönben tartják és éheztetik. Példaképpül saját magáról beszél az osztályfőnök, hogy ő már mennyiszor járt a határ mentén és soha nem jutott eszébe, hogy nyugatra szökjön. Láciából kitört a lelkesedés: "Elég bolond volt a tanár elvtárs, hogy nem ment át a határon ha már ott volt." "Micsoda fasiszta beszéd ez" csattant fel a tanár a tanulók röhögése közben. De nincs folytatása a dolognak, mert az osztályfőnöknek, mint nagy pedagógusnak tervei vannak Lászlóval, osztálybizalmi akar belőle nevelni. Négy szemközt, burkolt célzásokat is tesz erre, hogy a fiú mondja el neki, kik rendetlenkednek a tanítás előtt és mit beszélnek a tanulók. László kerekén elhárítja a megbízást; "En áruljam be a srácokat, akik jó haverjaim?"

László hallgatja a SZER cserkészadását és ismeri a becsület törvényeit. Az ifjúság adásában HANGYA Janit fogadta barátjának.

A tanár azután kijelöli osztálybizalminak ZAVARGÓ Istvánt, aki egyben DISZ és sport bizalmi is. Az osztály megelégedett a jelöléssel, mert ZAVARGÓ lelkes futballista, a szünetben ő kezdi először rugdalni a táblatörlő szivacsot.

KOVÁCS azonban még mindig remélte, hogy László később osztálybizalmi és jó spicli lesz, mert szépen kifestette a fali újság táblát tulipános keretezéssel. Azután egy rövid kis cikket is irt az újságba, "Miként járulok hozzá osztályom magatartásának megjavításához" - ez volt a címe. A tartalma nem sokat mondhatott, "mert csupa dumát irtam bele a példaadásról - jegyzi meg egy kézlegyintéssel a szerző.

/more/

Ha a tanár az iskolába lép az ügyeletes jelenti és a tanár köszönti a tanulót: "Jó reggelt ifju munkás." "Erőt egészséget tanár elvtárs"- szól a tanuló vissza. László egy alkalommal épp KOVACS tanár üdvözlésekor, harsányan "Erő izom tanár elvtárs"- szavakat kiabálta, mielőtt a többiek belekezdtek volna az együttes köszöntésbe.

Az iskolai előadók ellenőrzése.

Communist Official Keeps Check on School Activities

Az előadásokat egyszer kétszer meglátogatta SZABÓ /fnu/ igazgató, azonban nagyon elfoglalt személy lehetett, mert más vidéki intézeteket vagy üzemeket is meglátogatott gépkocsin. Egyszer volt látogatáson /NU/ a Munkaerőtartalékok Hivatalának valamilyen kiküldöttje.

Havonként bejárt az intézetbe GERGYE /fnu/ nevű, 21 év körüli szőke, egyik lábára sánta fiatal kommunista, aki azelőtt maga is ipari intézeti tanuló volt. A pártvonalon nyomják előre, a SZOMBATHELYI városi tanácsban az iparügyi megbízott, azonkívül DISZ ügyekkel is foglalkozik.

Ha GERGYE belép a tanterembe, az előadó tanár hirtelen felugrik az asztaltól és már messziről előre nyújtja kezét siet a fiatal kommunista elé és üdvözlí. Ez a szolgál megalázkodás és a tanárok nyugtalansága feltűnt a tanulóknak.

Négy-izben László és HORVÁTH Jóska, beceneve "Kasza" munkaruhában jöttek az előadásra. Előzménye az volt, hogy az iskola vezetősége több butordarabokat át akart festetni és a fiúk vállalták a munkát, ez azonban eltolódott egyik napról a másikra. László munkakabátja és HORVÁTH László munkaruhája teljesen festékes volt, mert HORVÁTH - aki egyébként a tisztaság felelős - még külön mindenféle színnel "kidekorálta" munkaruháját. A osztályt ellenőrző GERGYE meglátta a két piszkos ruhás tanulót, azonnal a atnári szobára vitte őket és ott nem is az igazgató, hanem GERGYE maga többek közt "piszkos csavargóknak" leszidta őket és átöltöztetni hazaküldte. A tanulók egy szóval sem védekeztek, mert nem akarták a tanárokat bajba hozni, azok pedig ijedten hallgattak és nem vették védelmükbe a két önzetlenül "társadalmi munkát"vállalót.

Festőbrigádok az "Építőipari Kisipari Termelő Szövetkezetben".
SZOMBATHELY

/more/

Practical Training at the "Artisans' Cooperative."

László és Jóska mindketten a SZOMBATHELYI Építőipari Kisipari Termelőszövetkezet tanoncjai, velük együtt ott összesen öt festő és mázoló tanonc dolgozik. A KTSZ. irodahelyisége és raktára SZOMBATHELYen a Köztársaságtér 26 sz. alatt van.

A szövetkezet tagjai között asztalos, ács, kőműves, kályhás, festő, betonelemgyártó és kőfaragó volt mesterek vannak. A szövetkezet a különböző vállalatoknál végez munkálatokat. Az ipariskolai tanulók minden hétfőn, kedden, csütörtökön és szombaton délelőtt a KFT munkahelyein dolgoznak, reggel héttől délután négyig.

Az ipari tanulók 110.- forint havi fizetést kapnak a szövetkezettől, minden hó 23-án 60 forint előleget és minden hó 8-án 50.- forintot az elszámolásnál. A szövetkezet heti kártyára fizette a tanulók ebédjét a SZABARIA Nagyszálló éttermében, vásárolta az író és a rajzszerkeket.

A szövetkezetben 11 szobafestő és egy cimfestő brigád működik, ezek valamelyikében dolgoznak a tanoncok. Brigádvezetők volt öreg mesterek, akik nek minden igyekezete az, hogy a normák előírását kijátszák. Jövedelmük eléri a 2500-3000.- forintot, mert szabad idejükben magánmunkálatokat végeznek, természetesen a festékanyagot a szövetkezeti irodákból vételezik fel. Ezt mindenki tudja, de senki nem árulkodik, mert nem sajnálják a kommunista államot. A szövetkezet szép haszonnal dolgozik.

A SZOMBATHELYI kórházban a Szalézi templom közelében lévő Babakocsi gyárban, a 72/1 Építési Vállalat Sztalin uti irodáiban, az autóközlekedési vállalat KÖSZEG- uton lévő telepén és a Mezőgazdasági gépgyárban végeztek a festők, lakásbutor és áruk festési munkálatait. A gépgyárban KINA számára készült kombájnokat festették illetve befújtatták, fehér és zöld színnel a kombájn testet, barna színnel a kerekeket.

Gyakorlatilag tanulják meg a tanulók a különféle festékek keverési módjait, de megtudják a mesterek elejtett szavaiból, hogy a festékanyag azelőtt jobb volt, mint jelenleg.

A normák titkait nem ismerik, de mindig azt hallják, hogy nem teljesíthetők. Látják, hogy ahol csak lehet, csalnak a munkások, a leszappanozás, gipszelést csak felületesen végzik, a színeket a fecskendővel rálocsolják a falakra, vagy

/more/

nagyjából felmázolják. A tanítványok utánózzák a mestereket. Mint nagy teljesítményt emlegetik, hogy a Vas megyei Faipari Vállalat 14 irpdahelyiségét négy és fél nap alatt kifestették. A munka minősége senkit sem érdekelt, fő az, hogy kifizették a számlát.

Lászlónak és Jóskának mindig emlékezetében maradt egy öreg mester szava, amit akkor mondott, mikor mint festő tanoncok a szövetkezetnél állásba kerültek: "Fiuk ez kenyérkereső munka és már nem festőmunka."

End